

tamen, per modum partis, sed per modum totius, diffinit, & prædicatur: hæc est Doct. in explicatione authoritatis Boetij: & quod in diffiniendo, & prædicando, proprie dicat partem, patet: nam diffinit, & prædicatur, secundum id, quod primo, & distincte, significat ad distincte explicandam naturam diffinit: sed tale significatum est pars, in quantum pars: nam hoc significat animal proprie, & ex natura sua: ergo quando diffinit, & prædicatur, est pars, seu significat partem.

Quod etiam dicat totum appropriate; liquet: nam animal, licet ratione significati, dicat partem speciei, ratione modi significandi, ab extrinseco ex usu loquentium, dat intelligere totum: ergo appropriate ratione talis modi concreti; quando diffinit, & prædicatur; sumitur, ut totum.

Quod tandem semper diffiniat; & prædicatur, per modum totius, probatur: tum ex conclusione præcedente: tum etiam: quia diffinire, & prædicari de specie generis, fundatur in modo significandi: sed animal, ut significat partem, per modum partis, habet modum significandi in abstracto, & idem, quod animalitas importat, quæ de toto prædicari non potest: ut autem in concreto sumitur, & significat partem per modum totius, optime de specie prædicatur: ergo, licet significet partem, non per modum partis, sed per modum totius diffinit, & prædicatur. Aliud est enim genus prædicare partem, ut partem: aliud prædicare, partem per modum partis: primum affirmamus, & secundum negamus.

Ad primū pro primo modo explicandi opinionem.

Ad argumenta: ad primum patet, quid sit dicendum: partes enim diffinitionis prædicantur de diffinito, non per modum partis, sed per modum totius: & ita intelligendus est Arist. ut ex ipso 4. Topic. cap. 5. apparet: ubi inquit: corpus, si, ut pars est animalis, sumatur, non est illius genus.

Ad secundum.

Ad secundum dicendum: illud non sufficeret, nisi habeat modum totius: nam qualibet pars, etiam si in potentia aliam contineat, per modum partis significata, non dicitur aliquid continere: & idem dico de ratione convenientiæ: nam hæc conuenit animali, ut rationem totius induit.

Ad primū pro secundo modo.

Ad primum, pro secundo modo dico: oppositum probare: nam ideo prædicatur in adæquate de vna specie: quia adæquate respicit plures, de quibus aptum est prædicari: sed hoc est ratio superioris, & vniuersalis, ac cuiusdam totius potentialis.

Ad secundum.

Ad secundum, nego maiorem: nam animal prædicatur de homine, non ut præcise dicit ordinem ad illum, sed ut omnes suas respicit species: quia prædicatur, ut genus, cuius est plures species respicere: & cum hoc munus superioris exerceat; non nisi in concreto, & per modum totius significatum, illud exercere poterit: quia pars, per modum partis, non continet, quidquid continet totum, nec confuse importat totum, quod est in specie, quod ad rationem superioris requiritur.

Ad quartū Doct.

Ad argumenta, quæ conficit Doctor in textu, probantia genus non posse de specie prædicari,

respondeatur: ad primum, & ad secundum cum suis replicis, patet ex dictis: ad tertium clara est responsio in littera: & de quo iam diximus art. præcedente in fine. Ad quartum, quod fundatur in loco, ab oppositis, qualia sunt ratio generis, & speciei, quæ ad inuicem non prædicantur: ac per consequens nec natura, in quibus fundantur, quales sunt homo, & animal: respondet Doctor notando: alios esse modos significandi: alios modos intelligendi: illi dicuntur secundæ intentiones Grammaticales fundatæ (si actiue sumatur) in vocibus significatiuis, seu dictionibus (& si passiuè) in rebus significatis: & diuiduntur in absolutas, & respectiuas: absolutæ sunt, quæ nihil faciunt ad congruitatem, vel incongruitatem, orationis, nec per ipsas partes orationis aliquo modo se respiciunt: cuius modi sunt: ratio simplicis, vel compositæ figuræ: ratio primitiua, vel derivatiua: speciei: Respective dicuntur, quæ totaliter conferunt ad congruitatem, vel incongruitatem, orationis, & per quas orationis partes mutuo se respiciunt: cuius modi sunt genus, numerus, casus, persona, &c.

Nota.

Isti vero, scilicet, modi intelligendi, sunt secundæ intentiones Logicæ, sub quibus primæ intelliguntur: ut homo intelligitur sub ratione speciei; & animal sub ratione generis.

Inter quos significandi, & intelligendi modos triplex discrimen assignatur: primum: quod modi significandi sunt à dictione inseparabiles: siue enim dicas: lapis ascendit, vel descendit: vel lapis est nomen: vel species: semper lapis, & quod per ipsum significatur, est singularis numeri, generis masculini, ac tertie personæ: modi autem intelligendi sunt à suis fundamentis separabiles: nam quando dico: lapis est species, ly lapis supponit simpliciter: & concipitur sub hoc modo intelligendi, species: quando autem dico: lapis est durus, aut albus, iam supponit personaliter, & secunda intentio speciei recessit, & aduenit alia, videlicet relatio indiuidui, suppositi, &c.

Secundum discrimen est: quod modi significandi sunt principia formalia, sub quibus dictiones in oratione vniuntur: lapis enim, & ly albus, non vniuntur cum ly est, in oratione congrua, nisi utrumque esset singularis numeri, masculini generis, tertie personæ, ac nominatiui casus: modi autem intelligendi non sunt principia formalia, sub quibus significata formalia vniuntur: nam homo, & animal, optime vniiri possunt, quin generis, aut speciei, mentio fiat.

Tertium, denique est: quod repugnantia modorum significandi causat falsitatem orationis in significatis: quare circa idem significatum, hæc est falsa: albedo est alba: quia modus significandi in abstracto, & in concreto, qui etiam apud Grammaticum reperiuntur, sunt repugnantes: at vero repugnantia modorum intelligendi non obstat, ut propositio ex fundamentis coalescens sit vera; sicut patet in ista homo est animal.

His positis ait Doctor anteedens esse verum loquendo in fundamentis: ad probationem respondet esse veram de modis significandi: non vero de modis intelligendi: quia isti sunt

sunt à fundamentis separabiles. Vel dic hominè, & animal, tamen ibi secundum suum esse quidditatum, non vero Logicè, & sub secundis intentionibus.

Ad quintum.

Ad quintum fundatum in loco à simili in affirmatiuis: & negatiuis, ab inferiori ad superius in eodem ordine arguendo: respondet negando similitudinem: quia committit fallaciam consequentis, à destructione antecedentis, arguendo ab inferiori ad superius in affirmatiuis, & negatiuis sic: homo est Animal: ergo homo non est animal: qui modus arguendi nunquam tenet in terminis, quorum vnus est superior, & alius inferior: quare quando in affirmatiuis arguitur ab inferiori ad superius sic: homo est: ergo animal est: in negatiuis debet argui conuerso: non animal est: ergo homo non est: ita ut sit proportio: sicut primum ad tertium: sic quartum ad secundum: qui modus in proposito non seruatur pro qua solutione vide Doctorem in 1. distinct. 21. & distinct. 36. ad secundum Henrici, & in 4. dist. 4. quæst. 3. & eius Expositores ibidem.

Nota.

Ad alia quatuor argumenta patet in textu, & ex illis, quæ supra quæst. 1. vniuers. per varios articulos docuimus: Solum pro solutione ad octauum aduerto: Doctorem non negare hanc propositionem: homo est animal: & similes: esse communem, & superioris de inferiori: ratione indifferentiæ negatiua, quam animal ex natura rei habet: quod enim negat, est; talem prædicationem non esse formaliter generis de specie: nam omnis secunda intentio vniuersalitatis est primis intentionibus accidentalibus: quia hæc est denominatiua: animal est genus: quare licet in prædicatione signata quiddam prædicatur, prædicetur sub ratione alicuius vniuersalis: non tamen in prædicatione exercita: vnde in actuali prædicatione & cum hoc verbo, est; animal tanquam superius prædicatur: non vero genericitas est illi ratio sub qua prædicetur, nec sub illa tunc intelligitur: quare immerito Conimbricenses in prædicationem Porphyrij quæst. 6. art. 4. oppositum Doctori imponunt: sed non mirum: quia non omnibus datum est Scoticam subtilitatem penetrare.

ARTIC. III.

Angenus sumatur à materia, & differentia à forma?

Aristoteles octauo Metaph. tex. 9. & 15. ait: genus esse, ut materiam, & potentiam: differentiam vero, ut formam, & actum: & idem probat 7. Metaph. tex. 43. quem immitans Porphyrius cap. de differentia dixit speciem constare ex genere, & differentia, ut ex materia & forma. Ex quibus locis

deducitur præsens Articulus: ut eorum veritas elucescat: & pro parte negatiua, sic hoc argumentum. Res creatæ spirituales constant verè & proprie ex genere, & ex differentia: & tamen non habent materiam, aut formam, ex quibus sumantur: ergo absolute falsum est dicere, genus sumi à materia, & differentiam à forma.

Argum.

Pro decisione Articuli notandū primo, quod aliter sumitur ratio generis, & differentia, in compositis Physicis, & aliter in compositis pure Metaphysicis; nam in compositis Physicis, seu materialibus, datur duplex fundamentum, proximum, videlicet, & remotum, ex quo genus, & differentia, sumantur: fundamentum proximum generis, in homine, v. g. est ipsamet natura humana, quatenus conceptu in adæquato; ut sentitua, concipitur, in quo cum Equo, & Leone, conuenit realiter. Quæ ratio sensibilibus prouenit illi ex anima rationali: hæc enim continet vnitivè potentiam vegetandi, & sentiendi, quæ ab illa formaliter positivè distinguuntur, & ab anima, prout dat corpori abstracto à sua singularitate, esse vegetatiuum, & sensitiuum, sumitur ratio animalis, quod dicitur fundamentum proximum reale generis (loquimur enim de fundamento proximo reali, ut opponitur fundamento remoto reali, non vero de proximo, ut est animal in esse cognito) fundamentum remotum est materia prima in communi considerata, prout à sua abstrahit hæcceitate: quæ quidè materia, ut sic, licet ab anima rationali, etiam à sua singularitate abstracta, simul ut est vegetatiua, sensitiua, & rationalis, in formetur: nihilominus ordine quodam recipit has perfectiones: & quia, ut recipit esse vegetatiuum, concipitur, ut in potentia ad esse sensitiuum: & ut esse sensitiuum recipit, concipitur, ut in potentia ad esse rationale: ideo cū in ordine ad vitam perfectionem semper, ut in potentia, intelligatur, ab ipsa materia, ut sic, in potentia, sumitur ratio generis remota.

1. Nota.

Et similiter de differentia dicatur: nam ipsa natura humana, si conceptu in adæquato concipitur, ut rationalis; ut sic est fundamentum reale proximum differentia: si autem consideretur anima, ut materiam primam in ultimo complemento constituit; fundamentum remotum differentia dicitur. In compositis autem mere Metaphysicis tantum dantur fundamenta proxima generis, & differentia, quæ sunt ipsæ naturæ secundum suas partiales realitates, ex quibus constant, conceptæ.

2. Nota.

Secundo notandū: quod materia dupliciter dicitur, lato, & stricto modo: stricte, est altera pars compositi Physici; quatenus cum forma vnum per se Physicum componit: late sumpta idem, quod potentiale, determinabile; seu per aliquem actum contrahibile, importat. Vnde omnis gradus realis per differentias contrahibilis; materia in hoc sensu appellatur.

3. Nota.

Dicendum primo; in naturis Physicis genus sumitur à materia prima in communi, ut à fundamento remoto: à tota vero natura in adæquate, ut potentiali concepta, tanquam à fundamento proximo: fundamentum autem remotum differentia est ipsa forma Physica

1. Conclusio.

fica: proximum vero est natura inæquate per modum determinantis concepta. Hæc est Doct. in 1. distinct. 8. quæst. 3. & colligitur ex littera huius quæstionis in solutione ad primum, & ex quæst. 8. de genere, & patet ex not. primo: dum modo advertatur, partes illas phisicas non sumi per modum partis sed per modum totius: ut supra diximus de partibus Metaphisicis.

Nota.

2. Conclu.

Dicendum secundo, in naturis pure Metaphisicis tantum datur fundamentum proximum generis, & differentie, quod est natura ipsa per modum contrahibilis, & per modum contrahentis, seu habentis determinatum gradum in entibus: hæc est etiam communis cum Doctore, ut supra patet ex prædictis; dummodo, si cut & præcedens, intelligatur.

Ad arg.

Ad argumentum patet ex notabili secundo: in compositis enim spiritualibus genus sumitur à gradu contrahibili, & differentia à gradu contrahente, qui materia, & forma, late dicuntur.

ARTIC. IIII.

Angenis, & differentia, dicantur distinctas realitates ex natura rei unum per se reale Metaphisice componentes?

Processus Metaphisicus Doctoris in hac questione nos Metaphisice procedere, logicæque metas transilire facit, præsentemque difficultatem inter omnes difficilissimam disputare: circa quæ est prima sententia inter Reales tenens gradum generis, & differentie, ita se realiter distinguit hanc significat landunus 2. Metaph. q. 9. & eam tenere debent omnes, qui existimant, hos gradus desumi ex formis realiter distinctis: ita ut gradus corporis dicat tantum compositum ex materia, & forma corporeitatis: gradus viventis dicat compositum ex corpore, & anima vegetativa: gradus animalis dicat ex corpore, & anima sensitiva, compositum: & homo addat compositum ex omnibus prædictis, & ex anima rationali: itaque fundamentum huius opinionis est distinctio realis plurium formarum, quas in qualibet natura corporea esse affirmat.

1. Sententia.

2. Sententia.

Secunda sententia asserit hos gradus ratione distinguui, sumto aliquo fundamento ex rebus ipsis: non tamen esse aliquam veram, & actualem distinctionem ex natura rei, aut realem, inter huiusmodi gradus, prout à parte rei coniuncti existunt. Ita D. Thomas 1. p. quæst. 50. art. 4. ad 1. quæst. 76. art. 3. ad quartum: de ente & essentia cap. 4. & 7. Metaph. lect. 4. & alibi sæpe: eamque tenent communiter Thomistæ, quos citant, & sequuntur Suarez 1. tom. Metaph. disput. 6. sect. 9. Rubius, & Murcia in Logica, & Pater Sanchez cap. de genere quæst. 8. & Pater Gallego controu. r. 16. qui probatur primo per locum ab inconuenienti: Tum: quia ex opposita sententia sequitur in homine esse plures

3. Arg.

animas, seu formas substantiales: nam ubi datur effectus distincti, necessario danda sunt causa distincte: sed esse viuens, sensibile, & rationale, si distinguuntur ex natura rei, sunt effectus distincti: ergo & causæ erunt distinctæ. Tum: quia sequeretur animal non prædicari de homine: nam cum distinguatur à rationali, non est totum; ac per consequens est pars, quæ non prædicatur de toto. Tum: quia aliter totum compositum esset ens per accidens: quia rationale aduenit enti in actu, unum per accidens componit. Tum: quia tale compositum heret per aliquam actionem realem: quod implicat: cum in homine sit tantum vnica actio, qua generatur, quæ cum anima rationali solum identificatur, & non cum rationali, ut sic. Tandem: quia se queretur animam rationalem, Angelos, & accidentia esse composita ex duabus realitatibus: quod plane est falsum. Ita Sanchez: & alia inconuenientia adducit, quæ minoris momenti sunt, omiffa facimus.

Secundum.

Secundo, (relictis tribus argumentis, quæ conficit Suarez: quia ex dictis q. 4. per quatuor priores Articulos, facillime soluantur) sic in fauorem huius sententiæ argumentor: animalitas hominis, & animalitas Equi, (circumscripto omni alio ab ipsis ex natura rei diuerso) aut differunt specie: aut non: si sic: cum animalitas dicat naturam generis: per eandem realitatem, per quam aliquid est in genere, est distinctum ab opposita specie: ac per consequens gradus generis, & differentie, non dicunt diuersas realitates. Si autem non differunt specie: sequitur, quod illæ animalitates dicent vnã speciem specialissimam: ac per consequens, quod talis conuenientia non erit conuenientia in genere: quod falsum est: ergo dicendum est, quod per eandem realitatem, per quam aliquid est in genere, sit distinctum ab opposita specie: quod est propositum.

Tertium.

Tertio arguit Aureolus noster hanc eandem sententiam defendens: si realitas generis est potentialis ad realitatem differentie: aut ista realitas est in potentia secundum rem, aut non: si sic: tunc arguo: omnis realitas, quæ est realiter in potentia ad actus oppositos, & impossibiles, est transmutabilis realiter ad illos: sed animalitas per se est realiter in potentia ad rationalitatem, & irrationalitatem: & è conuerso: ergo realiter erit transmutabilis ad ea: quod est falsum. Si non: ergo illud esse in potentia, quod competit generi, respectu differentie, est esse in potentia secundum rationem: ergo non differat à differentia, nisi secundum rationem tantum.

Quartum.

Quarto, ex pluribus realitatibus ex natura rei, non fit vnus, nisi per compositionem: quia omnis vnitas, vel est compositionis, vel simplicitatis: sed vnitas simplicitatis excludit omnem pluralitatem diuersarum rerum: ergo omnis vnitas cuiuscunque constituitur ex pluribus realitatibus realiter distinctis, est composita: ergo si genus generalissimum, & omnes differentie acceptæ ab eo, vsque ad indiuiduum, dicant diuersas realitates realiter distinctas: tunc omne indiuiduum cuiuscunque generis, (etiam si diceret solam formam) erit compositum ex tot realitatibus distinctis

Etia

Etia ex natura rei, quot sunt genus generalissimum, & omnes differentie intermediæ: quod est absurdum.

3. Sententia Doctoris.

Tertia sententia est Doct. in 1. dist. 8. q. 3. & lib. 7. Metaph. q. 19. & in 2. dist. 3. q. 6. in 1. Reportationum dist. 8. q. 4. & omnium suorum ibidem, quos sequuntur Ferraria 1. contra gent. cap. 24. & 42. Fonseca 2. Metaph. cap. 2. tex. 11. quæ asserit gradus generis, & differentie: esse realitates ex natura rei distinctas, ex quibus species realiter Metaphisice componitur: pro quo notandum.

1. Not.

Primo, quod compositio idem est, ac cum alio positio: nam ubi talis datur, omnis simplicitas excluditur: ens enim compositum opponitur enti simplici: sicut vnus multis, & idem diuersis: quare compositio sic notificari potest: est distinctio vnio, quorum alterum est potentia, vel actus, perfectibile, vel perfectiens, respectu alterius: & ratio est, quia cum compositio necessario debeat fieri ex partibus distinctis realiter, vel formaliter, vel ratione: quia nihil seipsum componere potest: non sufficit ad compositionem quæcumque partium distinctio: sed tantum illa, quæ sumam, & perfectam identitatem rem excludit: nam attributa, & relationes diuina, ex natura rei ab essentia distinguuntur: & tamen quia propter infinitatem imperfectam identitatem trahunt, & sint in vltima actualitate: ita ut vnus non possit esse respectu alterius, actus, vel potentia: idcirco nullam compositionem faciunt: nam requiritur, vt aliqua distincta componant tertium, quod alterum illorum sit actus, vel potentia, respectu alterius: sicut in infinitatione compositionis dicitur.

2. Not.

Secundo notandum: quod compositio est duplex: altera realis, altera rationis: compositio realis adhuc duplex: altera per se: altera per accidens: per se rursus duplex: alia essentialis, alia integralis, quæ datur inter partes quantitatis: essentialis, alia phisica, quæ est vnio materiae, & formæ: alia Metaphisica, quæ ex actu & potentia, seu ex genere, & differentia pro fundamentis constat: ad quam reducuntur compositiones ex esse, & essentia: ex natura, & supposito: & ex re, & suo modo. Compositio per accidens adhuc est duplex, vt patet per Doct. in 4. dist. 1. q. 2. alia, quæ est vnio diuersorum eiusdem generis, & dicitur proprie aggregatio: vt cumulus: alia, quæ datur inter res diuersi generis, quæ non sunt aptæ vnũ componere: vt homo albus. Compositio rationalis est vnio aliquorum distinctorum tantum per intellectum: & est duplex: alia proprie Logica: vt genus est vniuersale: alia ex positio, & priuatione formaliter sumpta pro carentia debite perfectionis, de qua Doct. in 1. distinct. 8. quæst. 1.

3. Not.

Tertio notandum ex Doct. in 1. distinct. 8. quæst. 3. lit. 1. quod in aliquibus creaturis, genus, & differentie accipiuntur ab alia, & alia res: sicut ponendo plures formas in homine, v.g. animal accipitur à forma sensitiva: & rationale ab intellectu: & tunc illa res, à qua accipitur genus, vere est potentialis, & perfectibilis ab illa re, à qua accipitur differentia: aliquando non sunt

res, & res: sicut in accidentibus, & compositis mere Metaphisicis: sed tunc in talibus est aliqua prima realitas, à qua sumitur genus, & alia, à qua sumitur differentia: & prima realitas, præcise intellecta, præsupponitur secundæ, præsuppositione naturæ: & est quid potèntiale ad ipsam, & perfectibile per illam: ac si esset res alia: sed quod non perficitur realiter per eam, est propter identitatem vtriusque ad tertium, cui realiter primo sunt eadè: quod quidè tertium, seu totum, primo producitur, & in isto ambæ realitates producuntur. Si tamen altera illarum sine alia produceretur, vere esset potentialis ad eam, & vere sine ea imperfecta: vt in albedine constat: habet enim gradum coloris, & talis coloris: sed licet vterque gradus producat ad productionem totius albedinis, cui realiter, & etiam inter se, ratione illius, sunt idè: nihilominus præ intelligitur gradus coloris, ad gradum talis coloris, seu differentie, per quæ color ad esse albedinis contrahitur: & talis gradus coloris est potentialis, à quo sumitur ratio generis: & alter gradus est determinans, & in quo ratio differentie fundatur.

2. Concluf.

Dicendum primo, genus, & differentia, pro fundamento, essentialiter speciem constituunt. Hæc est communis: & probatur primo: quidquid est principium cognoscendi speciem essentialiter, est illius principium essentialiter componens: sed genus, & differentia, sunt principia essentialia cognoscendi speciem: ergo illa essentialiter componunt. Maior patet: nam cognoscibilitas fundatur in entitate: ergo tradens cognitionem essentialiter entitatis ingreditur essentialiter compositionem illius: alia non esset essentialiter principium cognoscendi: minor probatur: distinctio facit scire distinctum: sed genus, & differentia, sunt essentialiter partes distinctiois: ergo faciunt scire distinctum, quod est species: nam hæc sola diffinitur.

2. Concluf.

Secundo, illud componit aliud essentialiter, sine quo illud aliud intelligi nequit: sed species nequit intelligi, sine genere, & differentia: ergo hæc illam essentialiter componunt. Dicendum secundo, omnis species creata fundamentaliter sumpta, secluso quocumque actu intellectus, est composita essentialiter Metaphisice ex duplici realitate generis, & differentie: quæ realitates ab ipsa specie, & inter se, formaliter positite distinguuntur. Hæc est Doct. & suorum locis citatis: & probatur.

Primo, homo, vt ex animalitate, & rationalitate, constat à parte rei, vel est vnus simplex realiter, & formaliter: vel est compositum: si hoc secundum habetur intentum: quia implicat compositum reale non habere partes reales componentes: si primum: quia non datur in eodè: cum simplex, & compositum, diuidant ens: inquirere: vel est sume simplex: & tunc esset Deus: quia sume simplex est, quod nec est compositum: nec alteri componibile: vel est simpliciter simplex, id est non resolvable in conceptum quidditatum, & qualitatum: & hoc non: tunc quia Deus hoc modo non est simpliciter simplex: vt probat Doct. in 1. ac per consequens homo potiori iure debet esse resolvable: illi: tunc etia, quia tunc ens, & differentia vltima, sunt

L 4 hoc